Helsinki 1.12.2021

Eduskunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Suomen Kunto- ja terveysliikuntakeskusten yhdistys SKY ry:n kirjallinen lausunto

ASIA: HE 226/2021 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI TARTUNTATAUTILAIN VÄLIAIKAISESTA MUUTTAMISESTA JA LIIKENTEEN PALVELUISTA ANNETUN LAIN VÄLIAIKAISESTA MUUTTAMISESTA

SKY kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä.

SKY:N LAUSUNTO

TAUSTAA

Esityksessä ehdotetaan eduskunnalle laeiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta ja liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta. SKY lausuu asiasta toimialan näkökulmasta.

Nykyinen lainsäädäntökokonaisuus on voimassa 31.12.2021 asti. Väliaikainen sääntely on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022 ja olemaan voimassa 30.6.2022 saakka.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tartuntatautilakia siten, että vuoden 2021 loppuun saakka voimassa olevia tartuntatautilain covid-19-epidemiaan liittyvien väliaikaisten säännösten voimassaoloa jatkettaisiin 30.6.2022 asti. Tartuntatautilain muutoksia on tehty runsaasti ja jälleen on edessä uusi luonnos. Yrittäjien, henkilöstön ja asiakkaiden kannalta tilanne aiheuttaa epävarmuutta ja luo näköalattomutta.

Perustuslaillinen elinkeinotoiminnan harjoittaminen pitää pystyä takaamaan tilanteessa, jossa maskinkäyttö on mahdollista, rokotus on saatavilla sekä koronapassi on käytettävissä välineenä ja toimintatapana. Virus leviää pääasiassa rokottamattomien keskuudessa ja elinkeinonharjoittamisen rajoittaminen tai sulkeminen ei voi perustua nykytilanteessa rokottamattomuuden aiheuttamiin tartuntoihin tai koronapassin rajoitettuun käyttöön.

SKY, Suomen kunto- ja terveysliikuntakeskusten ry
Puh. 040 515 4449
eMail: toimisto@sky-ry.fi

www.sky-ry.fi
www.liikuntapaivat.fi
www.apt-personaltrainer.fi
www.mikäsinualiikuttaa.fi

Y-tunnus: 2173470-8

Lakimuutosten vaikuttavuuden arvioinnin tulisi olla ennakoivaa ja proaktiivista. Tartuntatautilakia säädettiin tilanteessa, jossa tutkittua tietoa eikä hyviä ohjeistuksia tai käytänteitä ollut saatavilla. Tilanne on muuttunut ja muuttuu edelleen rokotuskattavuuden ja terveysturvallisten käyttäytymismallien sekä tutkimustiedon kautta. Kun lakiesityksessä voimaantuloa ollaan jälleen jatkamassa, tulee siihen tehdä selkeitä muutoksia, joilla voidaan varmistaa ihmisten ja yritysten toimeentulo sekä terveyskunnon ja toimintakyvyn ylläpitäminen pandemian aikana.

TILOJEN JA TOIMINNAN LUOKITTELU – THL:N RISKIPOTENTIAALITAULUKKO JA OMAVALVONTA

Yksi lain ongelmista on edelleen alan liikkumiseen liittyvien tilojen mielikuva korkean tartuntariskin ympäristönä. Kunto- ja terveysliikuntakeskuksissa tulee olla turvallisuusasiakirja (kuluttajaturvallisuuslaki, §7[1]), jossa on mm. suunnitelma vaarojen tunnistamiseksi ja riskien hallitsemiseksi sekä niistä tiedottamiseksi palvelun tarjoamisessa mukana oleville. Liikuntatilojen terveydensuojelun ohjeistukset ja valvontatoimet ovat jo olemassa mm. terveydensuojelulaki (763/1994) ja terveydensuojeluasetus (1280/1998) sekä valvontaan liittyvät tarkastuslomakkeet. Pandemian aikana on kirjoitettu lain vaatimat omavalvontasuunnitelmat (58 d § edellyttää -> 58 h §:n mukaisia toimia), joihin sisältyy alan kansainvälisen ja kansallisen yhteistyön tuloksena syntyneet hyvät käytänteet tartuntojen välttämiseksi pandemian aikana.

Kuntokeskuksiin on tekeillä myös eurooppalainen standardi (CEN, Operating a club during an infectious outbreak), joka käsittelee infektioiden torjuntaa erityistilanteissa, kuten COVID-19-pandemian aikana. Tarkoitus on varmistaa, että niin palveluntarjoajat kuin käyttäjätkin ymmärtävät, miten voivat omalla toiminnallaan vaikuttaa infektiotorjuntaan. Standardi sisältää myös ohjeita riskinarviointiin. Standardi valmistunee loppuvuodesta 2021. Eurooppalaiset standardit vahvistetaan aina kaikissa Euroopan maissa, myös Suomessa. THL:n riskipotentiaalitaulukossa[2] kuntokeskukset luokitellaan vähäisen riskin luokkaan sekä tartuntariskin, että leviämispotentiaalin osalta**.**

[1] https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110920#a920-2011

[2] https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/tarttuminen-ja-suojautuminen-koronavirus/arvio-tapahtumien-ja-kokoontumisten-koronavirukseen-liittyvasta-riskista

Ala on tehnyt merkittäviä muutoksia koko pandemian ajan koronasuositusten ja kokoontumisrajoitusten osalta sekä luonut vastuullisesti hyviä käytäntöjä tartuntojen välttämiseksi. Asiakasviestintään on panostettu ja liikkujat ovat noudattaneet uusia käyttäytymismalleja hyvin. Terveystarkastusten palaute terveydensuojelutoimenpiteiden näkökulmasta tehdyistä omavalvontasuunnitelmista ja toiminnoista on ollut hyvä.

Yksityisten kunto- ja terveysliikuntakeskusten palveluista suurin osa tuotetaan jäsenperusteisesti ja kulunvalvonta on digitalisoitu. Koronanjäljityksen ja altistustilanteiden osalta ala pystyy viestimään ja reagoimaan nopeasti asiakkaille, jopa kohdentamaan viestintää tartunnanjäljityksen kerrottua mahdollisesta altistuksesta ja aikaikkunasta.

Väliaikaiseen lakiin tulisi lisätä riskipotentiaalitaulukko ja sen soveltamisohjeistus. Ilman sitä on jälleen vaarana syntyä tilanteita, jossa päätöksen teko perustuu vääriin mielikuviin ja pandemian alkuaikojen oletuksiin.

THL:n mukaan taulukon tarkoitus on auttaa tartuntatautien torjunnasta vastaavia toimivaltaisia viranomaisia yhteistyössä muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa tunnistamaan erityisen riskialttiit ja toisaalta vähäriskiset tilanteet ja ympäristöt.

Esityksessä on todettu, että rokotukset eivät koskaan tule saavuttamaan Suomessakaan koko väestöä. Näin ollen koronavirus tulee hyvin todennäköisesti kiertämään etenkin rokottamattomassa väestönosassa myös jatkossa, kunnes tauti on sairastettu. Todennäköisesti epidemia jatkuu kausittaisena, jolloin epidemia-aallotkin ovat mahdollisia. Siksi on tärkeää tunnistaa rajoitusten haitat ja hyödyt. Fyysisen aktiivisuuden hyödyt ovat kiistattomat aktiivisen ennaltaehkäisyn ja terveyden edistämisen osalta myös korona-aikana. WHO on lisännyt 2021 fyysisen aktiivisuuden osaksi immuunijärjestelmää.

Kun uusi virusmuunnos aiheuttaa epävarmuutta tarvitsemme konkreettisia, yhdenvertaisia ja loogisia toimenpiteitä covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi -luottamusta ja vuoropuhelua ratkaisujen löytämiseksi.

Toimiala on panostanut merkittävästi lain edellyttämiin hygieniatoimenpiteisiin 58 c § edellytysten mukaisesti. Tilojen käyttöä ja toimintamalleja ryhmäliikunnan eri muodoissa on korona-aikana muutettu. Leviämispotentiaali on jo lähtökohtaisesti ryhmäliikunnassa alhainen.

THL on julkaisut riskipotentiaalitaulukon ja todennut, että toimivaltaiset viranomaiset voivat mallia hyväksi käyttäen tehdä omia tapauskohtaisia riskinarvioitaan, joissa voidaan myös ottaa huomioon ko. ympäristössä ne käytettävissä olevat, riskiä vähentävät toimenpiteet, sekä mahdolliset paikalliset riskiä vähentävät tai lisäävät olosuhteet. Ryhmäliikunnan osalta näitä ovat mm. tilan koko, toimintamuoto, ilmastointi, hygieniatoimenpiteet, tuntien ajoitus, ohjaajien ja henkilökunnan maskinkäyttö, ajanvaraus, liikkumispaikan merkitseminen sekä asiakkaiden ohjeistaminen.

Kuntosaliliikunta kuntokeskuksissa tulee huomioida omana erillisenä kokonaisuutena ja yritysryhmänä, sitä ei pidä sekoittaa ryhmäliikuntaan.

KORONATODISTUS – KORONAPASSI

Koronapassille olisi ollut merkittävä tarve jo aiemmin, kun rajoituksia ja sulkutoimenpiteitä määrättiin. Välttämättömyys- tai oikeasuhtaisuusharkinta oli puutteellista toiminnan rajoituksista päätettäessä. Tilanne johti lainsäädännön osalta eri elinkeinotoiminnan tilojen sääntelyn ja toiminnan eriarvoistamiseen sekä aiheutti ja aiheuttaa edelleen yhdenvertaisuusongelmia. TTL:ssa osa toimialoista voidaan rajoittaa ja sulkea, mutta toisten toimialojen mm. ravintoloiden osalle vaaditaan valtioneuvoston päätös – onko tämä yhdenvertaista?

Onko nyt syntymässä tilanne, jossa osa toimialoista voidaan vapauttaa koronapassilla sulkutilanteessa (esim. ravintolat) ja liikuntatoimijat eivät sitä voi tehdä?

Rajoitusten ja sulkujen vaihtoehto on oltava oikeudenmukainen ja yhdenvertainen eli koronapassin käyttöönotto tai rajoitusten ja sulkujen noudattaminen liiketoimintamuodon mukaisesti yrittäjän päätöksellä.

KORONATODISTUSTA PITÄÄ SOVELTAA MYÖS 58 G §:N TILANTEISSA

Nykyisessä luonnoksessa 58 g pykälä mahdollistaa edelleen sulkemisen toimialallemme ja koronapassia ei voi käyttää liiketoiminnan jatkamiseen. Koronapassin käytön piti olla mahdollistava - ei rajaava, kuten 58 g §:n osalta on säädetty. Koronapassin tulee olla osa terveydensuojeluvalvontaa ja pandemiatilanteen 58 g §:n käyttöönoton edellytysten täytyttyä ja sulkuja määrättäessä yritys voisi edelleen tuottaa terveyden edistämisen palveluja koropassia käyttäen. Koronapassin käyttömahdollisuus tulee lisätä 58 g §:ään.

LIIKKUMINEN KANNATTAA AINA

SKY ry tilasi riippumattoman selvityksen koronarajoitusten vaikutuksista liikuntayrityksiin KPMG Oy Ab:tä[3]. Selvityksen tuloksien perusteella voidaan arvioida kunto- ja liikuntakeskustoimialan markkinan supistuneen 70M€ vuosien 2019-2020 välillä.

Toimiala joutui sulkutoimien kohteeksi vielä alkuvuodesta 2021 ja viimeisin yksittäinen liikuntaan kohdistuva paikallinen sulkutoimenpide oli syyskuussa Kajaanissa, joka Pohjois-Suomen hallinto-oikeus keskeytti välipäätöksellään yrittäjän tekemän valituksen perusteella.

Toimialan stigmatisointi on vaikeuttanut yritysten toimintaedellytyksiä ja lisännyt kuluttajien pelkoa. Vuoden 2020 alussa lähes miljoona suomalaista harjoitteli ja harrasti kuntosaleilla. Selvityksen tulosten perusteella koronarajoitukset ja niihin liittyvä viestintä ovat vähentäneet kuntokeskusten asiakasmääriä merkittävästi. Esimerkiksi kesäkuussa 2021 käyntimäärät olivat edelleen 43.7% alhaisemmalla tasolla kuin tammikuussa 2020. Liikkuminen on vähentynyt merkittävästi ja asiakaskato on vaikuttanut kannattavuuteen ja työllisyyteen. Liikunta-alan yrittäjyys on iso ekosysteemi, jonka arvo ennen pandemiaa oli yli 6 miljardia.

Osa yrityksistä on edelleen ilman Business Finlandin ja Valtiokonttorin myöntämiä tukia yrityksen omistajuusrakenteen tai kasvuyrittäjyyden vuoksi.

Ennakoinnin osalta mahdollisten rajoitusten tai sulkujen osalta tukivalmisteluja ei ole tehty, ne tulee käynnistää pikaisesti. Koronapassi edellyttää myös yrityksiltä merkittäviä taloudellisia panostuksia koronapassin valvontaan, joihin kaikilla ei ole taloudellisia mahdollisuuksia. Järjestelmien integrointi tulee aiheuttamaan kustannuksia ja mahdollinen valvonta henkilöstöresursseja, joita ei voida vyöryttää alan yrityksille ilman tukitoimia.

SKY on virallinen Suomi toimii-organisaatio. Suomi toimii https://suomitoimii.fi/ on valtioneuvoston kanslian koordinoima viestintäkokonaisuus ja yhteistyöhanke, jonka tarkoituksena on vahvistaa ihmisten kriisinkestävyyttä dialogin, yhdessä tekemisen ja arjessa jaksamista edistävien kampanjoiden avulla. SKY toteutti syksyllä yhdessä alan yritysten kanssa Suomi Toimii-Suomi Harrastaa-kampanjan www.liikuntapäivät.fi kannustamalla ihmisiä liikkumaan. Liikkuvat yhteisöt ovat tärkeä tuki kansalaisten hyvinvoinnille ja resilienssille.

[3] https://static1.squarespace.com/static/5f0444625625181264ebfd4a/t/614d7a487add5d154e337e6b/1632467530594/Koronarajoitusten+vaikutus+liikunta-alaan+KPMG_Fin.pdf

Toimiala arvioi yhteiskunnassa ilmenevän patoutunutta tarvetta kunto- ja liikuntakeskusalan tarjoamille palveluille. Terveystietoisuus ja ymmärrys kuntoilun tärkeydestä on kasvanut yhteiskunnassa viimeisen vuosikymmenen aikana. Ryhmäliikuntamuodot monimuotoistuvat ja yhteisöllisyyden arvot näkyvät myös liikuntaharrastuksissa. Terveysteknologia ja digitalisaatio avaavat uusia toimintamuotoja. Liikunnan tulee olla osa henkilökohtaista terveyttä elämän kaikissa vaiheissa. Työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen tai parantaminen on tärkeää kaikissa ikäryhmissä. Julkinen velka on kasvanut pandemian aikana, kansantautien ehkäisyssä ollaan otettu monta askelta taaksepäin rajoitusten ja sulkujen seurauksena.

Toivomme myönteisiä muutoksia ehdotustemme mukaisesti. Liikkuminen kannattaa aina – vaikuttavaa liikettä – parempaa terveyttä!

Kunnioittaen:

SUOMEN KUNTO- JA TERVEYSLIIKUNTAKESKUSTEN YHDISTYS SKY RY

Jussi Raita
Puheenjohtaja
044 594 4451, jussi.raita@elixia.fi

Riitta Hämäläinen-Bister
Toiminnanjohtaja
040 515 4449, riitta@sky-ry.fi